Η ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

Τοῦ Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ Δανιήλ

Στά τέλη τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1922 ἐγράφη ὁ ἐπίλογος τῆς ζωῆς καί παρουσίας τῶν Ἑλλήνων στή Μικρά Ἀσία. Ὁ ἐθνοϊερομάρτυρας Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος ἔγραψε γιά τούς διωγμούς τῶν Ἑλλήνων τῆς Μικρασίας: *«Ἡ ἱστορία δέν ἔχει νά ἐπιδείξη τοιαῦτα παραδείγματα ἑκατοντάδων χιλιάδων λαοῦ χριστιανικοῦ ἀνοικτιρμόνως ἐξαπονδρισθέντος καί καταθρυμματισθέντος ὑπό τῆς ἀγρίας λύσσης τοῦ τουρκικοῦ φανατισμοῦ καί θηριωδίας. Τό ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνικόν Γένος κατέβη εἰς τόν Ἅδην διά νά μή ἀναβῆ ἐκεῖθεν πλέον»* (Ἐν Χρήστου Σολομωνίδη, «Ὁ Σμύρνης Χρυσόστομος», Ἐκδόσεις Εἰρμός, Ἀθήνα 1993, σελ. 190).

Τό Σάββατον τῆς 27ης Αὐγούστου 1922 οἱ Τοῦρκοι καταλαμβάνουν τήν Σμύρνη. Τό ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας κατακρεουργεῖται ἀπό τόν φανατισμένο Τουρκικό ὄχλο ὁ ἐθνοϊερομάρτυρας Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος καί ἀρχίζουν οἱ λεηλασίες καί οἱ βιαιότητες κατά τῶν Χριστιανῶν. Μετά τήν κατάληψι τῆς πόλεως ὁ Τοῦρκος διοικητής τοῦ Στρατοῦ, ὑποστράτηγος Νουρεντίν Πασᾶς, ἐκάλεσε τόν Ποιμενάρχη καί πνευματικό Πατέρα τῶν Χριστιανῶν στό Διοικητήριο τῆς Σμύρνης. Ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης εἰσῆλθε στό Διοικητήριο, ὑψηλόφρων, ἀγέρωχος καί ἄφοβος συνοδευόμενος ἀπό ὁμογενεῖς προκρίτους. Ὁ Τοῦρκος ἀξιωματοῦχος τόν ἐκατηγόρησε ὡς προδότη ἔναντι τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους. Κατά τήν ὀλιγόλεπτη συνάντησί τους ὁ Νουρεντίν Πασᾶς συμπεριεφέρθη μέ καταφανῆ ἐχθρότητα πρός τόν Ἱεράρχη. Ἀφοῦ τόν ἐξύβρισε καί τόν ἀπείλησε ἐξῆλθε καί ἐνεφανίσθη στόν ἐξώστη τοῦ Διοικητηρίου καί ἐκάλεσε τούς συγκεντρωμένους Τούρκους νά παραλάβουν τόν Ἱεράρχην, νά τόν δικάσουν καί νά τόν τιμωρήσουν, ὅπως αὐτοί ἤθελαν μέ τά λόγια: *«Ἂν σᾶς ἔκανε καλό νά τοῦ κάνετε καλό· ἄν σᾶς ἔκανε κακό νά τοῦ κάνετε κακό»*. (Ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 455). Ὁ ὄχλος ἔπραξε, ὅπως τόν ἐξώθησε τό μῖσος, ἡ ἐχθρότητα καί ἡ ἀγριότητα τῶν αἰσθημάτων του.

Τά ἄγρια τουρκικά στίφη ἔμοιαζαν μέ πλατειά καί φουρτουνιασμένη θάλασσα. Ὅπως αὐτή σκεπάζει καί καταποντίζει τό ἀνερμάτιστο καράβι ἔτσι κι' ὁ ἅγιος Ἀρχιερέας καταποντίσθηκε ἀνάμεσα στά λυσσῶντα τουρκικά πλήθη. Μέ ξιφολόγχη τοῦ βγάζουν τά μάτια. Τοῦ κόβουν τήν γλῶσσα. Τοῦ κόβουν τά ἀφτιά. Τοῦ κόβουν τά χέρια. Τοῦ ξεριζώνουν τά γένια. Ἔσυραν τό νεκρό σῶμα του στίς τουρκικές συνοικίες, ὅπου τό διεμέλισαν. Ὅ,τι ἀπέμεινε τό ἔριξαν στίς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Μέλη καί τό ἄφησαν νά τό φάγουν τά σκυλιά καί τά ὄρνια.

Τήν 31 Αὐγούστου 1922 οἱ Τοῦρκοι πυρπολοῦν τήν Πρωτεύουσα τῆς Ἰωνίας τήν Σμύρνη. Οἱ Ἑλληνικοί πληθυσμοί, ὅσοι δέν ἐσφαγιάσθησαν, ἔφυγαν πανικόβλητοι.

Εἶναι γνωστά καί καταγεγραμμένα τά ὅσα ἐπηκολούθησαν, τά ὁποῖα ἀποδίδονται μέ τίς χαρακτηριστικές λέξεις *«Μικρασιατική Καταστροφή»*.

Εἶναι κοινῶς ἀποδεκτά τά στοιχεῖα πού συνθέτουν τήν Μικρασιατική τραγωδία:

α Οἱ σφαγές, οἱ λεηλασίες οἱ καταστροφές τῶν περιουσιῶν καί οἱ παντοειδεῖς φρικαλεότητες σέ βάρος τῶν Ἑλλήνων καί Ἀρμενίων, δηλαδή ὅλου τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ, στίς πόλεις καί στά χωριά τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τά ὁποῖα ἀνεκαταλαμβάνοντο ἀπό τούς Τούρκους.

β Ἡ στρατολόγησις καί ἐξόντωσις τοῦ ἀνδρικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες τότε ἀπό 18-48 ἐτῶν ἐστρατολογήθησαν καί ὑποχρεώθησαν νά καταταγοῦν στά ἐργατικά τάγματα. Ἡ τροφή τους ἦταν μόνο χόρτα. Ἡ ἐνδυμασία τους ράκη. Ἀνυπόδητοι ὥδευαν ἐπί μῆνες ἐκτεθειμένοι στό φλογερό ἥλιο τῆς Βαγδάτης καί στό ἀφόρητο ψῦχος τοῦ Καυκάσου. Ἀσθένειες καί ἐπιδημίες ἰδιαιτέρως χολέρας καί ἐξανθηματικοῦ τύφου τούς ἐθέριζαν. Τά βουνά καί οἱ κοιλάδες τῆς Ἀνατολίας ἐποτίσθησαν μέ τό Ἑλληνικό αἷμα. Στά φαράγγια καί στίς χαράδρες ἐσπέρνονταν τά ὀστᾶ τῶν μαρτύρων τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς.

Οἱ οἰκογένειες τῶν μή προσερχομένων νά καταταγοῦν στά τάγματα ἐργασίας ἐξετοπίσθησαν. Ἡ περιουσία τους ἐθεωρήθη ἐγκαταλελειμμένη καί κατησχέθη. Ἡ καταδίωξις τῶν φυγοστράτων ἦταν σκληρή καί ἀπάνθρωπη.

γ Ἡ θυσία τοῦ Κορυφαίου Μάρτυρος τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς Μητροπολίτου Σμύρνης Χρυσοστόμου, τῶν λοιπῶν Ἱεραρχῶν καί Κληρικῶν, ἀλλά καί τῶν προκρίτων τῆς Ὁμογενείας στήν Μικρά Ἀσία.

δ Ἡ πυρπόλησις τῆς πανέμορφης Σμύρνης τῆς πρωτεύουσας τῆς Ἰωνίας ἀπό τούς Τούρκους.

ε Ὁ Γολγοθᾶς τῶν αἰχμαλώτων καί τῶν ὁμήρων, οἱ ὁποῖοι ὁδηγήθησαν πρός τά βάθη τῆς Ἀνατολῆς ὅπου καί ἐχάθησαν. Σέ 773.000 ἀνέρχονται οἱ Ἕλληνες τῆς Μικρασίας, τῆς Θράκης καί τοῦ Πόντου οἱ ἐκπατρισθέντες καί ὁδηγηθέντες στά βάθη τῆς Τουρκίας. (Ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 180).

στ Ἡ ἐξόντωσις ἑκατοντάδων χιλιάδων χριστιανῶν Ἑλλήνων ἀπό τίς ἀσθένειες καί τήν πείνα. Διαβάζομε ὅτι: *«Ἡ πλούσια Ἀνατολή πού μποροῦσε νά θρέψει κόσμο καί κόσμο εἶχε ἀπογυμνωθεῖ ἀπό τρόφιμα. Ὅλα τά ἀγαθά της τά μετέφεραν οἱ Γερμανοί στήν πατρίδα τους μέ τό περίφημο "Μπαλκαντσούγκ" τή σιδηροδρομική γραμμή πού εἶχαν κατασκευάσει ἀπό τή Βαγδάτη ὡς τό Βερολίνο. Ἡ πείνα μαστίζει τήν Σμύρνη»* (Ἔνθ' ἀνωτέρω, σελ. 181).

ζ Ἡ ἐκδίωξι ἑκατοντάδων χιλιάδων Ἑλλήνων χωρίς τίς περιουσίες τους ἀπό τήν γῆ τῆς Μικρασίας. Συνοπτικῶς Μικρασιατική καταστροφή ἐννοοῦμε τόν ἐκριζωμό τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπό τίς προαιώνιες ἑστίες του στήν Μικρά Ἀσία, στόν Πόντο, στήν Ἀνατολική Θράκη.

Πόσο χριστιανικό αἷμα; Πόση θυσία; Πόσες ψυχές στό βωμό τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος;

Ὁ μαρτυρικός Ἱεράρχης, ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος, εἶχε ἀρνηθεῖ νά ἐγκαταλείψει τήν Σμύρνη καί τό ποίμνιό του μαζί μέ τίς ἄλλες Ἑλληνικές Ἀρχές, οἱ ὁποῖες ἀπεχώρουν ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, καθώς προέλαυνε ὁ Τουρκικός Στρατός, παρότι ξένοι διπλωμάτες εἶχον προθυμοποιηθεῖ νά τόν βοηθήσουν. Παρέμεινε ἐκεῖ στό ἀγαπημένο ποίμνιό του, κοντά στά παιδιά του, ἔχων ἀποφασίσει νά θυσιασθεῖ ἑκουσίως.

Ὁ Ἅγιος Πατέρας μας ἦταν ὁ κορυφαῖος μεταξύ τῶν κληρικῶν, οἱ ὁποῖοι ἔδωσαν τήν ζωή τους ἐκεῖνες τίς τραγικές ἡμέρες. Ἀπό τούς 459 ἱερεῖς τῆς ἐπαρχίας Σμύρνης οἱ 347 βρῆκαν οἰκτρό θάνατο. Ἐπίσης ἐμαρτύρησαν αὐτή τήν περίοδο καί οἱ Ἱεράρχες: Ὁ Κυδωνιῶν Γρηγόριος, ὁ ὁποῖος ἐτάφη ζωντανός, ὁ Μοσχονησίων Ἀμβρόσιος, τόν ὁποῖο οἱ Τοῦρκοι ἐπετάλωσαν (τοῦ κάρφωσαν δηλαδή πέταλα, ὅπως στά ἄλογα), ὁ Ἰκονίου Προκόπιος, ὁ ὁποῖος ἀπέθανε στήν φυλακή ἀπό τίς κακουχίες καί τά βασανιστήρια, ὁ Ζήλων Εὐθύμιος, φυλακισμένος δέν ἄντεξε τά πολυώδυνα βασανιστήρια περισσότερο ἀπό 41 ἡμέρες καί ἀπέθανε στήν φυλακή, ἐνῶ καθημερινῶς ἔψαλε τήν νεκρώσιμη ἀκολουθία γιά τόν ἑαυτό του.

Παραθέτομε ἐν συνεχείᾳ ὅσα ἀναφέρει ὁ καθηγητής τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Λεωνίδας Φιλιππίδης, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε ἰδιαίτερος γραμματέας τοῦ Μητροπολίτου Σμύρνης Χρυσοστόμου καί καθηγητής τοῦ «Κεντρικοῦ Παρθεναγωγείου» καί τοῦ «Ὁμηρείου Παρθεναγωγείου» Σμύρνης. Διέσωσε τούς λόγους μέ τούς ὁποίους τόν προέτρεψε νά φύγει ἀπό τήν Σμύρνη γιά νά σωθεῖ:

«Ἐγώ θά μείνω, εἶπε. Εἶμαι 54 ἐτῶν, δίς ἐξωρίσθην καί πλειστάκις ὑπέμεινα τά πάνδεινα ὀνειρευόμενος ἑλληνικήν καί ἐλευθέραν τήν δούλην πατρίδα. Ἡ πραγματοποίησις τῶν ὀνείρων μέ εὗρε παρήλικα μέν, οὐχί καί λευκότριχα. Καί ἰδού ἐπί τῶν ἡμερῶν ἐμοῦ, τοῦ καυχωμένου ὅτι, ὅπου πατῶ, ἐκεῖθεν ἀπελαύνεται ὁ Τοῦρκος, τό ὄνειρον τό λαβόν σάρκα καί ὀστᾶ ἐξαφανίζεται, διαλύεται, ἀποσυντίθεται. Καί ἰδού πρό τῶν πυλῶν τῆς Σμύρνης τῆς ἑλληνικῆς οἱ σφαγεῖς, Θεέ μου! Οἷον καί θέαμα καί ἄκουσμα! Ἐγώ νά ἐγκαταλείψω τήν Σμύρνην καί τήν Μητρόπολίν μου; Ποτέ! Θά μέ καταδιώκη ἡ σκιά τοῦ Ἱεροῦ Πολυκάρπου ὡς ἄνανδρον, καί τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Ε΄, ὡς ἀνάξιον διαδοχόν του. Εἴθε μόνον νά ἀξιούμην τάχιστα νά ἑνωθῶ μετ' αὐτῶν, καθ' ὅν καί ἐκεῖνοι τρόπον, διότι ζῶν οὐδέν πλέον θά ἔχω νά ἐλπίζω. Θνήσκων, ἴσως ἐνισχύσω καί ἄλλους, ἵνα μένωσι πιστοί εἰς τό καθῆκον καί ποιμαίνωσι τό ποίμνιον ἐκτελοῦντες ὅσα κηρύττουν. Ἴσως, ἴσως τό αἷμα τό ὁποῖον θά χύσῃ ὁ σφαγεύς καί μέ τό ὁποῖον θά πορφυρωθῶσιν αἱ χρυσαί σελίδες τῆς συγχρόνου ἱστορίας μας καί τῆς παγκοσμίου ἱστορίας, ἴσως συγκλονίσῃ τήν ἀνθρωπίνην συνείδησιν, ἴσως φωτίσῃ τόν νοῦν καί θερμάνῃ τήν καρδιάν τῶν ἰσχυρῶν τῆς Γῆς νά κατανοήσωσιν ὅτι ὁ συντριβόμενος Ἑλληνισμός δέν εἶναι ἀνάξιος ζωῆς καί ἐλευθερίας» (Ἔνθ' ἀνωτ. σελ. 438).

Ἡ Ἐκκλησία μας κατ' ἔτος, τήν Κυριακή πρό τῆς ἑορτῆς τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἐπιτελεῖ τήν μνήμη τῶν Μαρτύρων αὐτῶν. Σήμερον κλίνομε μέ εὐλάβεια καί σεβασμό τό γόνυ τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματός μας ἐνώπιον τοῦ μαρτυρίου καί τῆς θυσίας τους. Καταθέτομε τά δαφνόφυλλα τῆς εὐγνωμοσύνης καί τοῦ σεβασμοῦ μας στήν μνήμη τους.

Ἐνθυμούμεθα ὅλους τούς Πατέρες καί Ἀδελφούς μας, οἱ ὁποῖοι ἐμαρτύρησαν, ἐπειδή ἦσαν Χριστιανοί καί Ἕλληνες. Ψάλλομε μέ κατάνυξι: *«Τάς ἀλγηδόνας τῶν ἁγίων ἃς ὑπέρ σοῦ ἔπαθον δυσωπήθητι Κύριε καί πάσας ἡμῶν τάς ὀδύνας ἴασαι, Φιλάνθρωπε δεόμεθα».*

«οἱ σπείροντες ἐν δάκρυσιν
ἐν ἀγαλλιάσει θεριοῦσι»
(Ψαλμός 125,5)

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ: ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε., ΤΗΛ: 210 92 17 513, www.eptalofos.gr

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ

Φωτογραφία τοῦ ἐθνοϊερομάρτυρος
Χρυσοστόμου Μητροπολίτου Σμύρνης
τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1922.

Η ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ